
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 330.3

DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2023-2-2>

Кулаков О.О.

кандидат економічних наук, докторант
Класичного приватного університету

Kulakov Oleksii

Candidate of Sciences (Economics), Doctoral Student
Classic Private University

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF INVESTMENT INNOVATIVE ACTIVITY OF UKRAINE

Досліджено, що підприємства менше у процесі діяльності впроваджують виробництво інноваційної продукції, недостатньо реалізують нові інноваційні процеси, менш активно приділяють увагу інноваційно-інвестиційній діяльності та знижують випуск високотехнологічної продукції. Розглянуто, що регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності малого та середнього підприємництва допоможе залучити нові інвестиції для інноваційної діяльності національної економіки. Проаналізовані характеристики підприємств, що впроваджують інноваційно-інвестиційну діяльність з метою допомоги підприємствам у реалізації інноваційно-інвестиційної діяльності та виробленні інноваційних високотехнологічних продуктів. Досліджена потреба впровадження принципів інноваційної діяльності на підприємствах з метою підвищення рівня інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки.

Ключові слова: інновації, інвестиції, аналіз, ефективність, національна економіка, інноваційно-інвестиційний розвиток, витрати.

It has been investigated that enterprises implement the production of innovative products less in the course of their activity, do not sufficiently implement new innovative processes, pay less attention to innovation and investment activities and reduce the production of high-tech products. It is considered that the regulation of innovation and investment activity of small and medium-sized enterprises will help to attract new investments for the innovation activity of the national economy. The characteristics of enterprises implementing innovation-investment activities are analyzed in order to help enterprises in the implementation of innovation-investment activities and the production of innovative high-tech products. The need to introduce the principles of innovative activity at enterprises in order to increase the level of innovation and investment development of the national economy has been investigated. The principle of scientificity provides for the disclosure of cause-and-effect relationships of phenomena, processes, events, the inclusion of scientifically proven knowledge that corresponds to the current level of scientific development in teaching aids. Actuality – importance, significance of something for today, modernity, topicality. Actuality denotes the property of information, information, norms, which can be lost over time, with the appearance of fresher, more modern information. Correspondence – a relationship between something that expresses consistency, equality in something or in some respect. Informativeness is a measure of the usefulness and completeness of knowledge, as well as a category that ensures the verbal organization of knowledge, its comprehension, transmission and encoding by the reader. Scientific validity involves the development of solutions taking into account the objective patterns of development of the object of management, which are reflected in technical, economic, organizational and other aspects of its activity. Comprehensibility of information means that the consumer, who received the message, is able to restore the meaning that was put into this message by the transmitter of information.

Keywords: innovations, investments, methodology, efficiency, national economy, innovation and investment development, costs.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку національної економіки характеризується недостатнім обсягом залучення інвестицій та існуванням проблеми реалізації інноваційно-інвестиційної діяльності. Різні країни світу готові інвестувати в національну економіку, в тому числі країни Європейського Союзу завдяки інвестуванню в різні галузі, підприємства, інвестиційні проекти, регіональні програми розвитку тощо. Інвестування розвиває національну економіку, а саме впроваджує інновації, модернізує інфраструктуру, покращує економічне середовище, реформує органи державної влади, реалізує ресурсо- та енергозберігаючі технології, підтримує малий та середній бізнес, підвищує кваліфікацію працівників тощо, що забезпечує інноваційно-інвестиційний розвиток України. Тому актуальності набувають проблеми аналізу сучасного стану інноваційно-інвестиційної діяльності України тому, що дослідження цих проблем необхідне для визначення потреби залучення інвестицій в національну економіку. Інноваційно-інвестиційний розвиток сприятиме зростанню національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам інноваційно-інвестиційної діяльності національної економіки присвячено ряд публікацій вчених-економістів. Підоричева І.Ю. в своїх працях розглядає інноваційні екосистеми України [1, с. 5]. В.Г. Баранова досліджує в своїх працях банківські інноваційні технології [2, с. 177]. В дослідженнях Мойсеєнко І.П. приділено увагу інституційним основам регулювання інноваційного розвитку [3, с. 25]. В працях Смулка О. досліджується формування інноваційного потенціалу [4, с. 45]. Задоя А.О. аналізує портфельні інвестиції в Україну [5, с. 81]. В дослідженнях Комарницької Г.О. приділяється увага принципам сприяння державно-приватному партнерству за умови розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності [6, с. 78]. Кириченко О.С. висвітлює інвестиційно-інноваційного забезпечення [7, с. 108]. Комарницька Г.О. досліджує український досвід державно-приватного партнерства за умови розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності [8, с. 43]. Васильців Т.Г. розглядає складові та сутність механізму інвестування у інноваційний розвиток промислового сектора держави [9, с. 140]. Воробйова Н.П. досліджує кадрову політику як основу створення інноваційної стратегії в системі управління організації [10, с. 60]. Відзначаючи великий внесок вчених-економістів до вирішення проблем інноваційно-інвестиційного розвитку слід зауважити, що недостатньо досліджена проблема аналізу сучасного стану інноваційно-інвестиційної діяльності України.

Постановка завдання. Метою статті є надати аналіз сучасного стану інноваційно-інвестиційної діяльності України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційно-інвестиційний розвиток є пріоритетним для провідних країн світу. Реалізацію інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні стримують низький рівень розуміння необхідності інновацій, недостатній рівень фінансового забезпечення ін-

новаційно-інвестиційної діяльності та недостатній обсяг залучення інвестицій, тому для розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності потрібно більше залучати до такої діяльності науковців, сприяти більшому залученню інвестицій для впровадження інновацій та збільшити фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності.

Потрібно проаналізувати основні показники інноваційно-інвестиційного розвитку України для оцінки його ефективності.

Необхідно проаналізувати інноваційну активність промислових підприємств України та структуру інноваційних витрат промислових підприємств України, що покаже ефективність інвестування в інноваційно-інвестиційний розвиток національної економіки.

Інноваційно-інвестиційна діяльність поки залишається на низькому рівні та має нестабільну тенденцію до зростання, про що свідчить кількість промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю у відсотках до загальної кількості промислових підприємств (таблиця 1).

Також зменшуються або нестабільні показники інноваційної активності промислових підприємств України. Це свідчить про те, що підприємства менше у процесі діяльності реалізують виробництво інноваційної продукції, недостатньо впроваджують нові інноваційні процеси, менш активно займаються інноваційно-інвестиційною діяльністю та все менше випускають високотехнологічну продукцію.

Різна впроваджувана інноваційно-інвестиційна діяльність має негативну тенденцію до зниження (таблиця 2).

Інноваційно активні промислові підприємства менше впроваджували нову інноваційну продукцію, інноваційні процеси, нові організаційні методи та нові методи маркетингу.

Позитивною тенденцією є збільшення кількості промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю та витрачали кошти на наукові дослідження і розробки (НДР), виконані власними силами та іншими підприємствами.

Така тенденція свідчить про відповідальне ставлення до впровадження інноваційно-інвестиційної діяльності на інноваційно активних промислових підприємствах.

Збільшуються витрати на НДР, виконані власними силами (рис. 1).

Таке збільшення витрат показує бажання більшості інноваційно активних промислових підприємств впроваджувати нові власні дослідження та розробки.

Для збільшення темпів інноваційно-інвестиційного розвитку потрібно розробити характеристики підприємств, що впроваджують інноваційно-інвестиційну діяльність (таблиця 4).

Як видно з таблиці 4, характеристики підприємств, що впроваджують інноваційно-інвестиційну діяльність, допоможуть підприємствам виготовляти інноваційні високотехнологічні продукти та реалізувати інноваційно-інвестиційну діяльність.

Для підвищення рівня інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки необхідно

Таблиця 1

Інноваційна активність промислових підприємств України у 2016–2020 рр.

Показники	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
а) Кількість промислових підприємств, що займались інноваційною діяльністю	834	759	777	782	809
Кількість промислових підприємств, що займались інноваційною діяльністю у % до загальної кількості промислових підприємств	18,9	16,2	16,4	15,8	16,8
б) Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації	735	672	739	687	718
Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації у % до кількості інноваційно активних промислових підприємств	88,1	88,5	95,1	87,9	88,8
в) Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію	632	450	674	442	573
Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію у % до кількості інноваційно активних промислових підприємств	75,8	59,3	86,7	56,5	70,8
Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію, яка була новою для ринку	182	124	192	114	145
Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію, яка була новою тільки для підприємства	503	377	557	375	502

Джерело: розраховано автором за даними [11; 12]

Таблиця 2

Інноваційна активність промислових підприємств України щодо впроваджуваної діяльності у 2016–2020 рр.

Показники	Роки	
	2016–2018	2018–2020
Кількість підприємств, що впроваджували нову або значно вдосконалену продукцію (товари, послуги)	1899	1832
Темп зростання, %	-	96,5
Кількість підприємств, що впроваджували інноваційні процеси	2172	1875
Темп зростання, %	-	86,3
Кількість підприємств, що впроваджували нові організаційні методи	4254	620
Темп зростання, %	-	14,6
Кількість підприємств, що впроваджували нові методи маркетингу	5334	738
Темп зростання, %	-	13,8

Джерело: розраховано автором за даними [11; 12]

Таблиця 3

Інноваційна активність промислових підприємств України за напрямками проведених інновацій у 2008–2012 рр.

Показники	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Кількість промислових підприємств, що займались інноваційною діяльністю	834	759	777	782	809
Темп зростання (до попереднього року), %	-	91,0	102,4	100,6	103,5
Кількість промислових підприємств, що займались інноваційною діяльністю та витрачали кошти на НДР, виконані власними силами	232	130	218	122	243
Темп зростання (до попереднього року), %	-	56,0	167,7	56,0	199,2
У % до кількості інноваційно активних	27,8	17,1	28,1	15,6	30,0
Кількість промислових підприємств, що займались інноваційною діяльністю та витрачали кошти на НДР, виконані іншими підприємствами	103	62	66	69	117
Темп зростання (до попереднього року), %	-	60,2	106,5	104,5	169,6
У % до кількості інноваційно активних	12,4	8,2	8,5	8,8	14,5
Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації	735	672	739	687	718
Темп зростання (до попереднього року), %	-	91,4	110,0	93,0	104,5

Джерело: розраховано автором за даними [11; 12]

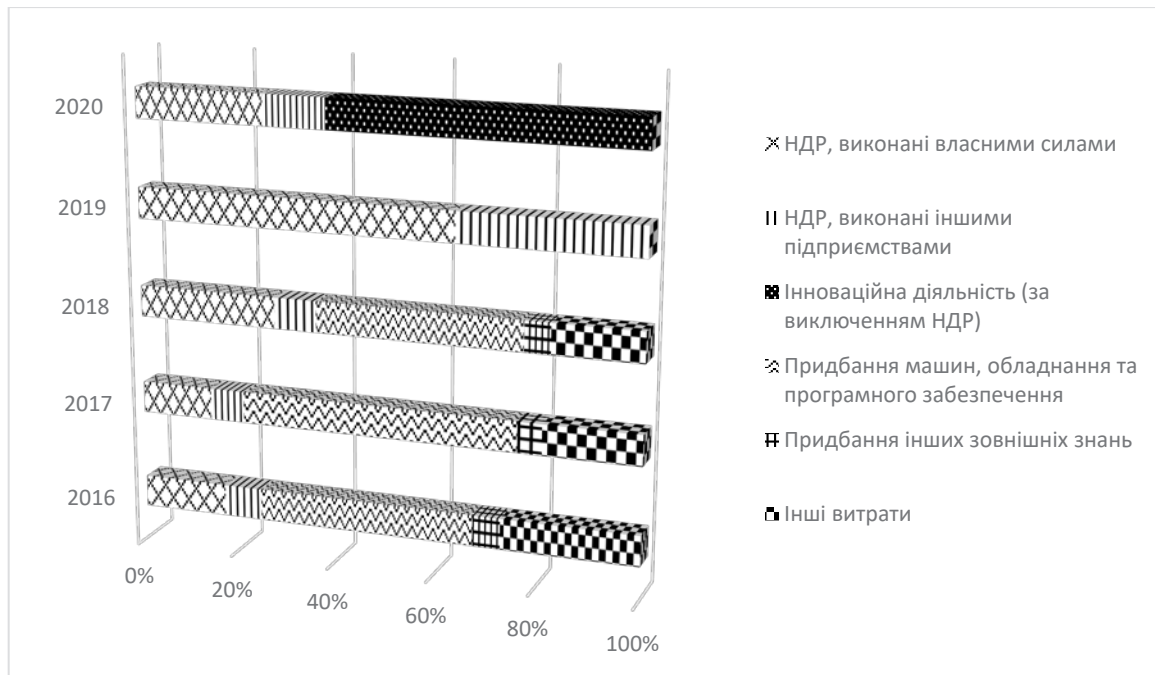

Рис. 1. Структура інноваційних витрат промислових підприємств України, %

Джерело: побудовано автором за даними [11; 12]

впровадити принципи інноваційної діяльності на підприємствах (рис. 2).

Як видно з рис. 2, принципи інноваційної діяльності на підприємствах необхідно розділити на дві групи: спеціальні та основні. В свою чергу, спеціальні принципи інноваційної діяльності на підприємствах поділяються на сутнісні принципи та принципи діяльності. Основні принципи інноваційної діяльності на підприємствах: науковість, актуальність, відповідність, інформаційність, чіткість, наукова обґрунтованість, зрозумілість, поступовість, заохочення інновацій і по-

внота інформації. Стосовно спеціальних принципів інноваційної діяльності на підприємствах, то серед принципів діяльності необхідно виділити покращення фінансових показників, реалізацію інновацій на підприємствах, підвищення ефективності діяльності інноваційно-активних підприємств, підвищення конкурентоспроможності інноваційних підприємств і залучення інвестицій у діяльність підприємств. Серед сутнісних принципів необхідно виділити економічний ефект, досягнення результату, контроль якості на всіх етапах і інноваційна актуальність.

Таблиця 4

Характеристики підприємств, що впроваджують інноваційно-інвестиційну діяльність

Характеристики підприємств	Опис характеристик підприємств
Мета підприємств	Метою підприємств є інноваційно-інвестиційна діяльність та виготовлення інноваційної продукції (впровадження механізмів підтримання кращих інновацій підприємств, збільшення фінансування інновацій та визначення напрямів для реалізації інновацій).
Завдання підприємств	Завдання підприємств включають розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності та інноваційної продукції (залучення додаткових інвестицій на інноваційні дослідження, активізація дослідження нових інновацій та сприяння підвищенню кваліфікації працівників інноваційного відділу).
Технології підприємств	Наукові інноваційні технології підприємств відповідають високому рівню.
Структура підприємств	У організаційній структурі підприємств є інноваційний відділ, що проводить наукові дослідження інновацій.
Ресурси підприємств	Основними ресурсами підприємств є наукові нематеріальні ресурси (ноу-хау, наукові винаходи та промислові зразки).
Працівники підприємств	Серед працівників підприємств є науковці та дослідники. Більшість працівників має високу кваліфікацію та високий рівень освіти. Корпоративна культура підприємств розроблена для розуміння і усвідомлення працівниками важливості інноваційної діяльності та інновацій.
Ринки збуту підприємств	На ринку збуту є попит на інноваційні високотехнологічні продукти.

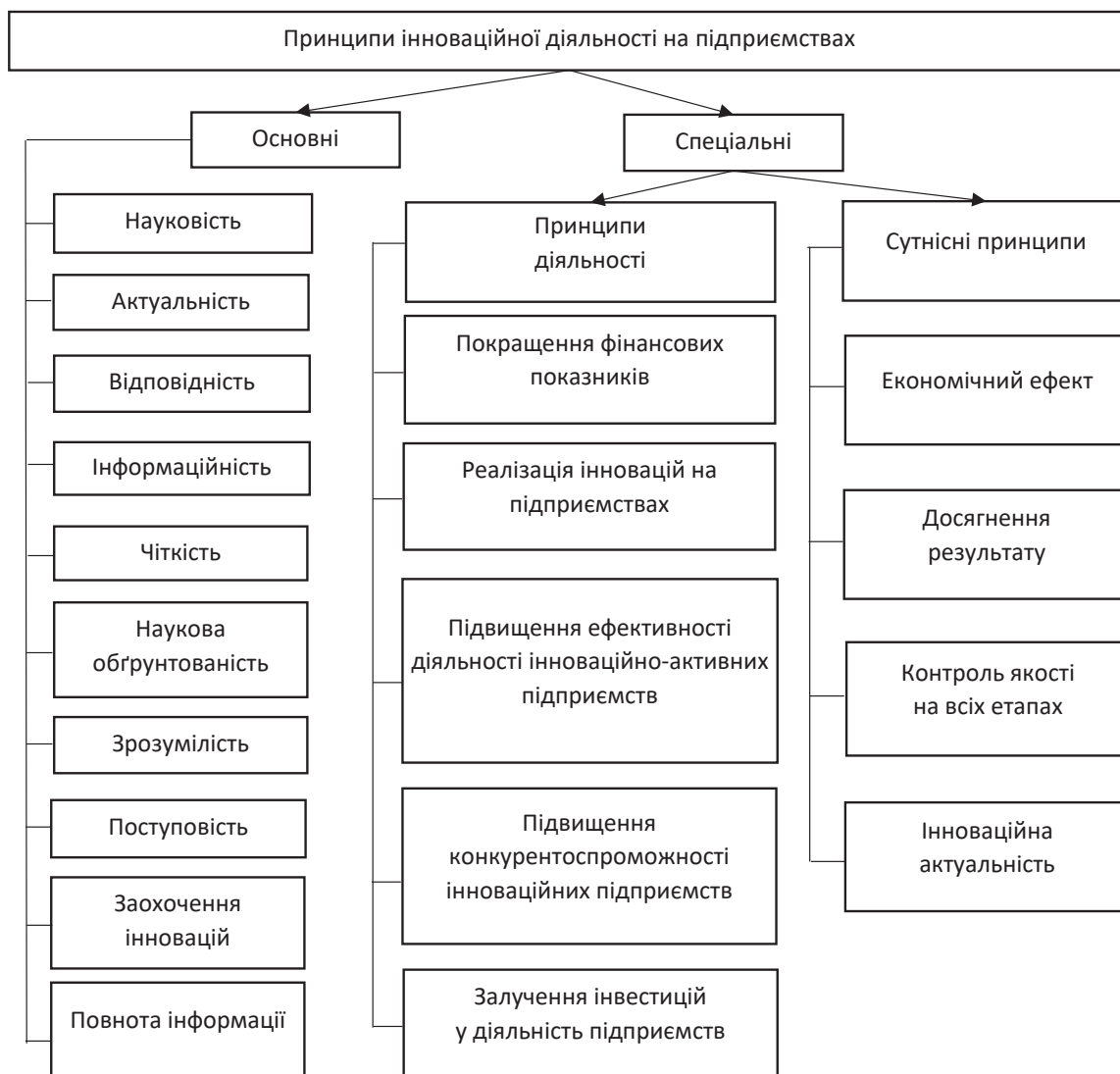

Рис. 2. Принципи інноваційної діяльності на підприємствах

Щодо принципів діяльності, то слід зазначити, що метою процесу інноваційної діяльності на підприємствах є покращення рівня інноваційної актуальності та отримання економічного ефекту.

Отже процес інноваційної діяльності на підприємствах потребує відповідних принципів для впровадження. Головними принципами з основних принципів інноваційної діяльності на підприємствах є повнота інформації та чіткість, на основі такої інформації потрібно приймати інноваційні рішення, що мають бути зрозумілими та науково обґрунтованими. Інноваційні дії, здійснені за допомогою прийнятих рішень, повинні бути чіткими, відповідними та поступовими відповідно до рішень. Отже процес інноваційної діяльності на підприємствах має бути науковим, поступовим відносно всіх етапів процесу та зрозумілим для виконання.

Для збільшення рівня впровадження інноваційно-інвестиційної діяльності на промислових підприємствах потрібно забезпечити стимулювання малого та середнього бізнесу щодо інноваційно-

інвестиційної діяльності, оскільки мале та середнє підприємництво є основною рушійною силою інноваційно-інвестиційної діяльності в країнах Європейського Союзу (рис. 3).

Регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності малого та середнього бізнесу допоможе залучити нові інвестиції для інноваційної діяльності національної економіки, підвищити інноваційно-інвестиційний розвиток України та підтримати мале та середнє підприємство щодо інвестування в інновації.

Висновки з проведеного дослідження. Проведене дослідження показує, що аналіз основних індикаторів інноваційно-інвестиційної діяльності виявляє незначні позитивні зрушення у цій сфері, що знижує конкурентоспроможність національної економіки. Невирішеними залишаються проблеми низької інноваційної спрямованості підприємств і незадовільна інвестиційна привабливість підприємств. Державна підтримка інноваційно-інвестиційної діяльності забезпечить високий рівень соціально-економічного розвитку України та підвищить конкурентоспроможність національної економіки.

Рис. 3. Регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності малого та середнього бізнесу

Розроблені характеристики підприємств, що впроваджують інноваційно-інвестиційну діяльність допоможуть підприємствам виготовляти інноваційні високотехнологічні продукти та реалізувати інноваційно-інвестиційну діяльність. Розглянуто, що для підвищення рівня інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки необхідно впровадити принципи інноваційної діяльності на підприємствах.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Підоричева І.Ю. Інноваційні екосистеми України: концептуальні засади розвитку в умовах глокалізації та євроінтеграції. *Економіка промисловості*. 2021. № 2. С. 5–44.
2. Баранова В.Г. Банківські інноваційні технології: проблеми та перспективи впровадження. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 40. С. 177–181.
3. Мойсеєнко І.П. Інституційні основи регулювання інноваційного розвитку. *Інноваційна економіка*. 2019. № 1-2. С. 25–32.
4. Смукла О. Формування інноваційного потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Аграрна економіка*. 2020. № 1-2. С. 45–54.
5. Задоя А.О. Портфельні інвестиції в Україні: шанси чи загрози? *Академічний огляд*. 2019. № 2. С. 81–92.
6. Комарницька Г.О. Принципи активізування державно-приватного партнерства в умовах розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності. *Інтелект XXI*. 2019. № 4. С. 78–82.
7. Кириченко О.С. Світовий досвід державної політики регулювання інвестиційно-інноваційного забезпечення на різних етапах промислового розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 25(1). С. 108–112.
8. Комарницька Г.О. Вітчизняний досвід державно-приватного партнерства в умовах розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 44. С. 43–48.
9. Васильців Т.Г., Кириченко О.С., Зайченко В.В. Сутність та складові механізми інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку промислового сектора держави. *Бізнес Інформ*. 2019. № 6. С. 140–145.
10. Воробйова Н.П., Познякова Т.В. Кадрова політика як основа формування інноваційної стратегії в системі менеджменту організації. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2021. № 26. С. 60–73.
11. Державна служба статистики України. Київ, 1991. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 12.05.2023).
12. Гладинець Н.Ю. Оцінка інноваційного розвитку України: проблеми та перспективи. *Університетські наукові записки*. 2013. № 4 (48). С. 525–532.

REFERENCES:

1. Pidorycheva I.Yu. (2021) Innovatsiini ekosystemy Ukrainy: kontseptualni zasady rozvytku v umovakh hlokalizatsii ta yevrointehratsii [Innovation ecosystems of Ukraine: a conceptual framework for development in the conditions of glocalization and eurointegration]. *Economy of Industry*, no. 2, pp. 5–44.
2. Baranova V.H. (2019) Bankivski innovatsiini tekhnologii: problemy ta perspektyvy vprovadzhennia [Banking innovation technologies: problems and perspectives of implementation]. *Black Sea Economic Studies*, vol. 40, pp. 177–181.
3. Moiseienko I.P. (2019) Instytutsiini osnovy rehuliuвання innovatsiinoho rozvytku [Institutional basis for regulation of innovative development]. *Innovative economy*, no. 1-2, pp. 25–32.
4. Smulka O. (2020) Formuvannia innovatsiinoho potentsialu silskohospodarskykh pidpriemstv [Formation of the innovative potential of agricultural enterprises]. *Agrarian Economy*, no. 1-2, pp. 45–54.
5. Zadoia A.O. (2019) Portfelni investytsii v Ukrainu: shansy chy zahrozy? [Portfolio investments in Ukraine: chance or challenges?]. *Academy review*, no. 2, pp. 81–92.
6. Komarnytska H.O. (2019) Pryntsypy aktyvizuvannia derzhavno-pryvatnoho partnerstva v umovakh rozvytku investytsiino-innovatsiinoi diialnosti [Principles of activation of public-private partnership in terms of the development of investment and innovation activity]. *Intelligence XXI*, no. 4, pp. 78–82.
7. Kyrychenko O.S. (2019) Svitovy dosvid derzhavnoi polityky rehuliuвання investytsiino-innovatsiinoho zabezpechennia na riznykh etapakh promyslovoho rozvytku [Global experience in state policy regulating the investment innovative software at different stages of industrial development]. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*, vol. 25(1), pp. 108–112.
8. Komarnytska H.O. (2019) Vitchyzniani dosvid derzhavno-pryvatnoho partnerstva v umovakh rozvytku investytsiino-innovatsiinoi diialnosti [Domestic experience of public-private partnership in terms of the development of investment and innovation activity]. *Black Sea Economic Studies*, vol. 44, pp. 43–48.
9. Vasylytsiv T.H., Kyrychenko O.S., Zaichenko V.V. (2019) Sutnist ta skladovi mekhanizmu investytsiinoho zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku promyslovoho sektora derzhavy [The Essence and Components of the Mechanism for Investment Provision of the Innovative Development of the Industrial Sector of the State]. *Business Inform*, no. 6, pp. 140–145.
10. Vorobiova N.P., Pozniakova T.V. (2021) Kadrova polityka yak osnova formuvannia innovatsiinoi stratehii v systemi menedzhmentu orhanizatsii [Personnel policy as a basis formation of innovation strategy in the organization management system]. *The problems of innovation and investment driven development*, no. 26, pp. 60–73.
11. State Statistics Service of Ukraine (1991) Kyiv. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed May 12, 2023).
12. Hladynets N.Yu. (2013) Otsinka innovatsiinoho rozvytku Ukrainy: problemy ta perspektyvy [Evaluation of Innovative Development of Ukraine: Problems and Prospects]. *University scientific notes*, no. 4 (48), pp. 525–532.